

Відгук

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Алфімова Валентина Миколайовича

на дисертація **Васиньової Надії Сергіївни** за темою

«Розвиток теорії управління вищими навчальними закладами в Україні

(остання чверть ХХ – початок ХХ століття) представлену до захисту,

на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою

Актуальність теми дослідження Васиньової Н.С. представленого до захисту не викликає сумнівів, бо як відомо, розбудова національної системи освіти в умовах становлення України як самостійної незалежної держави з урахуванням кардинальних змін в усіх сферах суспільного життя, історичних викликів ХХІ століття вимагає критичного осмислення досягнутого і зосередження зусиль та ресурсів на вирішенні найбільш гострих проблем, які стримують розвиток освітньої галузі та не дають можливості забезпечити нову якість освіти.

Умови розв'язання цих проблем залежать від перегляду теоретико-методологічних засад управління, з метою вдосконалення її організаційної структури, упровадження реальної стратегії розвитку освітнього закладу та створенню ефективної моделі управління закладами вищої освіти.

Тому надзвичайно важливим аспектом на сучасному етапі є здійснення дослідження історії розвитку теорії управління ВНЗ в Україні, яке спрямоване на виявлення тенденцій розвитку теорії управління ВНЗ, збереження кращих здобутків вітчизняної педагогіки, вирішення існуючих суперечностей та актуальних на сьогодні завдань управління закладами вищої освіти.

Разом з тим, актуальність дослідження зумовлене суперечністю між потребою в створенні цілісної історії розвитку теорії управління ВНЗ в Україні та недостатнім рівнем вивченості зазначеної проблеми (відсутність

наукових робіт з проблематики).

Як позитивну рису дисертації слід відзначити ретельне обґрунтування хронологічних меж дослідження, які охоплюють останню чверть ХХ – початок ХХІ століття (стор. 8-9 дисертації). Обраний період – це час, коли відбулося відокремлення теорії управління закладів вищої освіти від інших складових теорії управління освітою, сформувалися її певні особливості та тенденції розвитку. Від їх з'ясування залежить не тільки розуміння історичного розвитку управлінської теорії, а й визначення напрямів подальшого розвитку теорії управління закладів вищої освіти та її вплив на модернізацію вищої освіти.

Дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри публічної служби та управління навчальними й соціальними закладами Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Тема дослідження затверджена рішенням Вченої ради Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 6 від 02.11.2011 р.) й узгоджено рішенням Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 1 від 31.01.2012 р.).

Науковий апарат дослідження сформульовано в цілому правильно. Обґрунтованість наукових положень, висновків, рекомендацій, викладених у дисертаційній роботі, підтверджується відповідністю принципів положень дослідження меті, завданням, ґрунтовним аналізом джерельної бази, чіткою методологією дослідження.

Заслуговує на схвалення те, що в дисертації докладно визначено методологію дослідження, спираючись на чотирьохрівневу структуру, а також виокремлено найбільш значущі методологічні підходи до розв'язання проблеми (підрозділ 1.1 дис.).

Дисертантка детально, як того вимагає історико-педагогічне дослідження, схарактеризувала джерельну базу, систематизувала її та розподілила на групи, склад якої цілком відповідає предмету дослідження

(підрозділ 1.2 дис.). Різноманітність використаних джерел дозволила всебічно розглянути проблему дослідження, зробити обґрунтовані висновки. Детальний аналіз попереднього наукового доробку є безперечною перевагою поданої дисертаційної роботи.

Відповідає логіці дослідження дефініційний аналіз таких понять як «теорія», «управління», «розвиток» (підрозділ 1.3 дис.), що зумовило уточнення сутності і змісту поняття «теорія управління» (дис. – с. 82, автореф. – с. 8). Також вагомим результатом теоретичного пошуку стало визначення поняття «теорія управління вищими навчальними закладами» (заклади вищої освіти), яке трактується автором, як система наукових знань про принципи і методи, закони і закономірності, наукові підходи, що спрямовують діяльність закладу на вирішення практичних завдань, оптимізацію управлінської діяльності та впливають на динаміку розвитку закладу освіти (дис. – с. 84, автореф. – с. 10).

Важливо, що авторка основним методом визначення ключового поняття дослідження використала метод понятійно-термінологічного аналізу.

До важливих здобутків дослідження Н. С. Васиньової відносимо:

- обґрунтування критеріїв, показників і рівнів аналізу й оцінки розвитку теорії управління ВНЗ в Україні: спрямованість досліджень теорії управління ВНЗ; склад науковців (носіїв, генераторів) з проблем управління ВНЗ; кількість наукових праць з теорії управління ВНЗ та форм відображення отриманої в результаті дослідження наукової інформації; інституційне оформлення наукової галузі; методологічні засади дослідження теорії управління ВНЗ; форми організації пошуків, досліджень розвитку теорії управління ВНЗ (дис. – с. 89-99, автореф. – с. 10);

- визначення передумов розвитку теорії управління ВНЗ: процес становлення та розвитку системи вищої освіти в Україні; розвиток «школознавства» («школоведення»); вплив західної теорії менеджменту (дис. – с. 128-129, автореф. – с. 11);

- виділення якісно відмінних етапів розвитку теорії управління ВНЗ в Україні останньої чверті XX – початку XX ст.: 76–80-ті рр. – початковий етап розвитку теорії управління ВНЗ, який характеризується переважним розвитком школознавства та появою робіт з управління ВНЗ (радянський період); 90-ті рр. – етап становлення, активного пошуку та розвитку теорії управління ВНЗ в Україні (перехідний пострадянський період, етап становлення і розвитку незалежної України); 2001–2016 рр. – етап інтенсивного розвитку теорії управління ВНЗ, який характеризується систематизацією та узагальненням накопиченої інформації, інтеграцією з теорії менеджменту, формуванням загальної теорії управління всіма типами освітніх установ (дис. – с. 152-153, автореф. – с. 12);

- спираючись на систему критеріїв проведено змістовний аналіз досліджуваної проблеми, що допомогло визначити особливості й тенденції розвитку теорії управління ВНЗ в Україні (підрозділ 2.3).

Виконане дослідження відрізняється широкою апробацією його результатів на міжнародних, всеукраїнських, регіональних, конференціях і семінарах (дис. – с. 12, автореф. – с. 6).

Змістовне та логічне вирішення поставлених завдань дослідження повною мірою відображені у концентрованому тексті автореферату, який характеризує структуру, основні положення та результати дисертаційної роботи. Висновки дослідження відповідають його завданням та викладені в послідовності їхнього виконання.

Отже, розглядувана робота є самостійним, завершеним та оригінальним дослідженням, виконаним на належному науковому рівні.

Оцінюючи в цілому позитивно рецензоване дослідження Н.С.Васиньової, вважаємо за потрібне висловити певні побажання та зауваження дискусійного характеру:

1. У підрозділі 1.2. Характеристика джерельної бази дослідження здійснено детальний аналіз вітчизняних наукових розвідок щодо розвитку теорії управління вищими навчальними закладами, проте, необхідно було

приділити увагу аналізу іноземної літератури з метою порівняння західної теорії управління ВНЗ і вітчизняної та окреслення загальних напрямів розвитку теорії управління ВНЗ в Україні.

2. Також, у цьому же параграфі 1.2. дисертанткою наведена досить об'ємна інформація про науково-практичним конференціям у м. Луганську, особливо регіональним кафедральним конференціям (по 2 сторінки), проте зрівняно мало інформації по конференціям у інших регіонах країни.

3. Відсутнє текстове пояснення до деяких таблиць.

4. Автор вказує, що ним використовувалися різні методи відбору джерел: суцільного, монографічного, вибіркового методів та методу основного масиву, проте не завжди зрозуміло, як конкретно було використано той чи інший метод та чому.

5. Дисертанткою у першому розділі та підрозділах дисертації детально обґрунтовує методологію свого дослідження, але не завжди зрозуміло, як конкретно було використано той чи інший підхід, наприклад парадигмальний та з якою метою.

6. Вважаємо, що у підрозділі 2.4 «Етапи та особливості розвитку теорії управління вищими навчальними закладами в Україні (остання чверть ХХ – початок ХХІ століття)» необхідно було б більш конкретно охарактеризувати перспективи розвитку теорії управління вищими навчальними закладами в Україні.

Зазначимо, що висловлені зауваження та побажання мають переважно рекомендаційний характер і не знижують загальної наукової та практичної цінності дисертаційної роботи, тож не мають істотно вплинути на її оцінку.

Таким чином, є підстави констатувати, що представлена наукова праця відзначається науковою новизною, має безперечну теоретичну та практичну значимість. Поставлена мета та сформульовані завдання дослідження розв'язані в роботі досить глибоко й доказово. Результати проведеної роботи допомогли визначити перспективні напрями подальшого розвитку цієї наукової проблеми.

Рівень виконаної дисертаційної роботи з теми «Розвиток теорії управління вищими навчальними закладами в Україні (останньої чверті XX – початку XXI століття), її наукова новизна, теоретична та практична значущість, відповідає вимогам пп. 9, 11 – 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2013 № 567, а її автор Васинова Надія Сергіївна заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою.

Офіційний опонент

доктора педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля
(м. Северодонецьк)

В. М. Алфімов

Підпис Алфімова В.М. завідіючою
Нагальним відділу кадрів

Л. М. Литвінова